

Ügyfelünk, egy 16 éves gimnazista fiú 2022 nyarán gerincvelő sérülést szenvedett, elvesztette járóképességét, azóta kerekesszéket használ. A balesetet követő hosszadalmas gyógykezelések és rehabilitáció miatt a tizedik évfolyamot kénytelen volt magántanulóként (egyéni munkarendben) végezni. Ez azt jelenti, hogy nem vett részt az iskolai órákon és egyedül kellett felkészülnie a félévi és az évvégi vizsgákra. A gyakorlatban azonban bebizonyosodott, hogy az egyéni munkarend nem biztosította számára a megfelelő felkészülést. Az őt tanító egyes tanárok elérhetőségét csak többszöri kérésre kapta meg, több tanár nem teljesítette az előírt egyéni foglalkozás keretében történő felkészítést, így a tananyag egy részét minden segítség nélkül, saját magának kellett feldolgoznia. Egyértelművé vált, hogy az érettségire és a felvételire való felkészülés gyakorlatilag lehetetlen anélkül, hogy bejárjon a tanórákra, emellett mint minden diáknak, így neki is szüksége van arra is, hogy közösségben legyen, nem beszélve arról, hogy az iskolában, az osztályában jól működő kapcsolatai vannak.

Az elmúlt tanév során szerencsére stabilizálódott az állapota, kerekesszékekkel egyedül közlekedik, ezért az idei, 2023/24-es tanévtől a nappali oktatás munkarendje szerint akarta folytatni a tanulmányait. Azaz, szeretett volna ismét bejárni az iskolába, a többi tanulóval együtt részt venni az órákon. Az iskola épülete azonban kétemeletes, lift nincs. A bejáratánál van rámpa, így a földszint kerekesszékekkel megközelíthető.

A tinédzser küzdelme, hogy balesete után kerekesszékesként is részt vehessen a tanórákon

Ügyfelünk édesanyja 2023 augusztus közepén írásban kérte az iskolát, hogy fia a gimnázium 11. osztályát már mindennapos iskolába járással teljesíthesse. Tudta, hogy az iskolában nincs lift, ezért azt kérte, hogy azokat az órákat, amelyeken a fia részt vesz, a földszinti tanteremben tartsák meg. Az édesanya szeretett volna beszélni az iskola igazgatójával is, azonban erre az igazgató egyéb elfoglaltsága miatt nem kapott lehetőséget. Kérelmére azóta sem kapott írásbeli választ. Többszöri próbálkozás után végül augusztus utolsó napjaiban tudott telefonon beszélni az igazgatóval, aki arról tájékoztatta: próbálják úgy megszervezni az oktatást, hogy a fiú minél több órán részt vehessen, de valamennyin biztosan nem, ígérni semmit nem tud. Hozzátette, az iskolának nincs 20 millió forintja arra, hogy liftet szereltesse be. Az édesanya emlékeztette az igazgatót arra, hogy a fiának egyetlen olyan órája van, amely speciális tantermet igényelne: az informatika.

Miután az iskola a beszélgetést követően sem ügyfelünket, sem édesanyját nem tájékoztatta a „hogyan továbbról”, ügyfelünk édesanyja a MEOSZ-hoz fordult segítségért. Abban állapotunk meg, hogy adunk egy esélyt az iskolának a helyzet rendezésére, azonban, ha ez nem történik meg, akkor a gimnazista fiú a MEOSZ segítségével jogi úton lép fel annak érdekében, hogy a diszkriminációmentesen, a többi diákkal együtt tanulhasson, velük azonos színvonalú oktatásban részesülhessen.

Az első tanítási nap kerekesszékesen – „nem így működik, hogy csak úgy bemegy, előre szólnia kellett volna”

Ügyfelünk az első tanítási napon személyesen ment be az iskolába, hogy társaihoz hasonlóan ő is megkezdje a 11. osztályos tanulmányait. Meglepődve tapasztalta, hogy több tanár is azt kérdezte tőle, hogyhogyan ott van. Volt olyan pedagógus is, aki azt mondta neki: ez nem így működik, hogy csak úgy bemegy, előre szólnia kellett volna. Aznap volt olyan tanóra, amin részt tudott venni, mert a földszinten volt, az egyik emeleti órára felvitték a társai, de volt olyan emeleti óra is, amire nem.

Az igazgató-helyettes - ugyancsak az első tanítási nap - azt mondta az édesanyának, nem látja megoldhatónak, hogy a szaktanárok a saját szaktantermeik helyett a kijelölt földszinti tanteremben tartsák meg a fiú osztályának óráit. Azt javasolta, hogy vigye másik iskolába a fiát, amit az édesanya határozottan elutasított és felvetette, hogy ha az osztálytársai megoldják a fiú fel-le vitelét az emeleti tantermek és a földszinti tantermek között, akkor nem lesz szükség arra, hogy a fiú óráit a földszintre szervezzék.

A diszkrimináció miatti eljárás kilátásba helyezése után a középiskola mégis talált megoldást

Az édesanya ezt követően közölte az igazgató-helyetessel, hogy amennyiben nem rendeződik megnyugtatóan a fia helyzete, úgy a MEOSZ közreműködésével az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatósághoz fordulnak és hátrányos megkülönböztetés miatt eljárást indítanak a középiskolával szemben.

Az iskola úgy döntött, időt kér, hogy rendezze a helyzetet. Néhány nap múlva arról értesítették ügyfelünket és édesanyját, hogy az órák megtarthatók a földszinten, az informatika óra pedig – miután az extra infrastruktúrát igénylő informatika szaktanterem az emeleten található – online csatlakozással lesz megoldható a földszinti könyvtárból. 17 éves kerekesszékes ügyfelünk így több hét bizonytalanság után végül el tudta kezdeni a 11. osztályos tanulmányait.

Jogsértő, ha egy kerekesszékes diáknak nem biztosítják a tanórákon való személyes részvételt

Mi a jogi háttere az ügynek, miért jogsértő, ha nem biztosítják egy kerekesszékes diák számára, hogy a többi tanulóval együtt személyesen részt vegyen az oktatásban?

Mint minden tanuló, így kerekesszékes ügyfelünk számára is biztosítani kell az Alaptörvényben rögzített középfokú oktatáshoz való jogát. Ez kizárólag úgy lehetséges, ha a többi tanulóval együtt mindennapos iskolába járással végzi a gimnáziumot, hiszen erre a jelenlegi állapota alapján egyértelműen képes. Osztálytársaitól ugyan különbözik annyiban, hogy fogyatékosága miatt kerekesszéket használ, azonban az oktatáshoz való Alaptörvényben biztosított jog a fogyatékosággal élő gyermekeket is megilleti.

Egy fogyatékossgal élő tanuló esetében az iskola a hatályos magyar jogszabályok alapján köteles lenne biztosítani az egyenlő esélyű hozzáférést, hiszen **az oktatási intézményeknek akadálymentesnek kell lenniük.** Az, hogy egy tanulót az osztálytársai cipelnek fel-le, balesetveszélyes, és nem biztosítja az egyenlő esélyű hozzáférést. **Az iskola már eleve a jogot sért azzal, hogy az épület nem akadálymentes, rámpa csak az épület bejáratánál van, kizárólag a földszinti tantermek közelíthetők meg akadálymentesen, az emeleti tantermek csak lépcsőn érhetőek el.** E jogsértés miatt az iskola nem egyenlő eséllyel hozzáférhető. Ugyanakkor – jelen esetben az akadálymentesség hiánya miatt - **egy másik kötelezettség is terheli az iskolát: az észszerű alkalmazkodás kötelezettsége.**

Az észszerű alkalmazkodás követelménye nem kerülhető meg – a tanórákon való részvétel nem kegy a fogyatékossgal élő diák számára

Az ENSZ Fogyatékossgügyi Egyezménye - mely a magyar joganyag része - határozza meg az észszerű alkalmazkodás fogalmát: az észszerű alkalmazkodás az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan vagy indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását. Az észszerű alkalmazkodás megtagadása a diszkrimináció egyik formája, azaz amennyiben az iskola nem biztosítja egy fogyatékossgal élő diák számára az észszerű alkalmazkodást, hátrányosan megkülönbözteti őt, azaz diszkriminálja.

Miért van szükség ügyfelünk esetében az észszerű alkalmazkodásra? Azért, mert az iskola nem akadálymentes, így a kerekesszékes gimnazista a mozgáskorlátozottsága miatt nem tud feljutni az emeleti tantermekbe, így nem biztosított számára az egyenlő esélyű hozzáférés, az oktatáshoz való jogát nem tudja másokkal azonos alapon gyakorolni. **Miben is állhat az észszerű alkalmazkodás az ő esetében?** Pontosan abban, amit az édesanyja a józan ész alapján is kért: biztosítsák számára, hogy a tanórákat olyan helyen - azaz a földszinti tantermek valamelyikében - tartsák meg a tanárok, amely számára is akadálymentesen megközelíthető. **Ez az elengedhetetlen módosítás, változtatás az iskola részéről minimális teremhasználati átszervezést igényel, az érintett diák számára ugyanakkor lehetővé teszi, hogy részt vegyen a tanórákon, a többi tanulóhoz hasonlóan felkészülhessen az érettségi és felvételi vizsgákra, továbbá, hogy az iskola közösségének egyenrangú tagja legyen, baráti kapcsolatait fenntarthassa.**

Az oktatáshoz való jogok maradéktalan érvényesülése a tanórák látogatásával biztosítható. Ügyfelünk az iskola közösségének 9. osztályos kora óta tagja. Ezen tanévet követő nyáron érte baleset, amelynek következtében 16 évesen kerekesszékebe kényszerült. Ez óriási trauma számára. Nem tehető ezt az oktatási intézmény azzal, hogy nem teszi lehetővé számára az órák látogatását és kizárja a közösség életéből. Az emberi jóérzés és a hatályos jogszabályok alapján is biztosítani kell, hogy ügyfelünk részt vehessen a tanórákon. Erre az iskolának a tanévkezdés idejére fel kellett volna készülnie. Az iskola azonban nem, hogy nem készült fel, hanem a szőnyeg alá söpörte a fogyatékossgá vált diákja problémáját, majd a „kezét széttárva”

csodálkozott, hogy a tudottan kerekesszékes diákja szeretné alapvető jogait gyakorolva a tanórákat látogatni.

Ügyfelünk és édesanyja azonban nem hagyták magukat. Nem fogadták el, hogy a fogyatékosná vált tanulót az iskola kizárja a közösségből és megfoszsa az oktatáshoz való jogától, nem hagyták, hogy mozgáskorlátozottsága miatt ne részesülhessen a többi tanulóval, osztálytársaival azonos, megfelelő középfokú oktatásban.

Ha az iskola végül nem tette volna meg a szükséges észszerű alkalmazkodási lépéseket, úgy anya és fia az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Egyenlő Bánásmódért Felelős Főigazgatósága előtt hátrányos megkülönböztetésre hivatkozva közigazgatási eljárást indítottak volna, melyben a MEOSZ látta volna el a képviseletüket.